

om deras nödvändighet och ännu mindre att desamma vore för samhället gagneliga. Senatorn höll tvertom före att dessa bestämningar skulle åstadkomma en alldeles motsatt verkan och kunna blifva till sina följder äfventyrliga, emedan tillem্পningen af den vidsträckta bevisningsförmon, som en för ärokränkning tilltalad derigenom fått sig tillerkänd, otvifvelaktigt komme att leda till oreda i lagskipningen samt för en oskyldigt angripen synnerligen försvåra utvägen att vinna upprättelse. Den Nådiga propositionen hvaritill af afböjande af dessa olägenheter bevisningsrätten i hänsigt till handlingar dem lagen stempelar som brott, inskränker till sådana hvilka äro underkastade åtal, åsyftar i öfrigt jemväl att lägga hinder för illviljan och smädelystnaden att intränga i det husliga livvets innersta och fridlysta förhållanden. Men äfven detta hinder hade Ständerna velat aflägsna, på skäl hvilkas giltighet icke heller kunde af Senatorn erkännas.

Uti § 13. åter hafva Ständerna, på anfördt skäl, uteslutit det i samma § i den Nådiga propositionen intagna stadgandet angående smädelse emot enskildt bolag, samfund eller menighet. Men då det ur en i alla länders presslagar antagen grundsats, att en så kallad juridisk personlighet, ett samfund; icke får åtala en ärekränkning, och då det är en gifven följd deraf att en sådan personlighet icke har någon verklig tillvaro, således icke heller kan genom smädelser eller förolämpningar kränkas, så är den af Ständerne i detta hänseende föreslagna uteslutningen förkastlig. Likasålitet skäl förefinnes å andra sidan att inskränka talan emot smädaren till en delegare i bolaget; ty det är till exempel en väsentlig skillnad emellan en vanlig aktieinnehafvares i ett bolag och en verkställande direktörs anspråk på upprättelse af en person, som offentligen tillvetat bolaget ett bedrägligt förfarande och om smädaren på den förres yrkande blifvit till ansvar dömd, bör ansvaret blifva vida större, i händelse äfven den senare tager sig talan i saken. Och öfverhufvud bör hvarje person, som af en dylik smädelse träffas, ega rättighet att för sin del söka upprättelse, oberoende af det ansvarspåstående andra individer kunna hafva funnit sig berättigade eller hugade att mot smädaren utföra.

Då nu Ständerna ej godkänt Hans Kejslerliga Majestäts till dem aflåtna Nådiga proposition och Senatorn, på ofvanantydde skäl, funnit sig icke böra tillstyrka Nådigt bifall till hvad Ständerna i ämnet föreslagit, återstode för Senatorn ej annat, än att med stöd af gällande grundlag till Hans Kejslerliga Majestäts Nådiga godtfinnande underdånigst hemställa om icke frågan rörande förändrad lagstiftning i detta ämne finge tillsvidare förfalla.

341 YTTRANDE VID PLENUM 24.X 1864

RA, Senatens arkiv

§: 13. Senatorn Snellman – som biträdde det beslut, hvari Kejslerliga Senatens flesta ledamöter rörande denna §: stannat, ville såsom skäl dertill framhålla, huruledes det icke förhölle sig så som ständerne föregifvit, att den i mom. 1. föreskrifna kaution af periodisk skrifts utgifvare skulle vara en, ställd borgen för ett laglydigt uppträdande. Densamma afsåge uppenbarligen endast att den person, som sig förbryter, sjelf skulle bära ansvaret derföre. Begärde man af en skrifts utgifvare en garanti för dess beskaffenhet, måste man gå till särskilda personliga kvalifikationer. Men fordran på sådane vore öfverhufvud

lika odiös som bedömandet öfver desamma blefve osäkert och godtyckligt; och hvad särskildt anginge utgifvare af periodiska skrifter, kunde en sådan fordran på dem sällan tillämpas, emedan tidningars utgifvande mera än öfrigt förlagsrörelse vore en industriell spekulation, som bedrifves icke blott af boktryckare och bokhandlare, utan af affärsmän i allmänhet. Det vore också dem kautionen gjorde ansvariga för skriftens innehåll, medan det åt dem öfverlemnades att försäkra sig om redaktörer, hvilka icke satte deras egendom i fara. Borttages deremot kautionen, kunde också alla bötesbestämmningar ur författningen utstrykas; ty det blefve alltid billigare att besolda en ansvarig utgifvare, som med fängelse aftjenade böterna, än att utbetala dessa. När en gång förhållanderne och vanan vid yttranderättens missbrukande gjorde alla ansvarsbestämmningar öfverflödiga, kunde äfven kautionen bortfalla. Men så länge lagligt ansvar ansåges erforderligt, kunde detsamma endast genom kaution utkrävas, hvarföre densamma äfven i de flesta länders presslagar vore bibehållen.

10

20

§: 39. Senatorn Snellman – ansåg besvär öfver sådana Öfverstyrelsens beslut, genom hvilka, enligt nu ifrågavarande förordning förseelser, utöfvade af personer som icke lyda under Öfverstyrelsen, med straff beläggas, böra anföras i Senatens Justitie departement. För öfrigt och med förändring i nämnde syfte ville Senatorn bibehålla ifrågavarande §: med den lydelse som den nådiga propositionen upptager.

30

§: 40. Senatorn Snellman, – som biträdde den af Kejsarliga Senatens pluralitet uttalade mening att ifrågavarande §: borde blifva oförändrad enligt förslaget i propositionen, ville såsom motiver för en sådan åsigt framhålla, att ehuru det principiellt stridde emot begreppet om tryckfrihet, att en tryckskrift viss tid före dess utgifvande skall till granskning aflemnas; dock som i §: 3. föreskrifves, att förordningen och således dess stadgande om qvarstad icke ägde tillämplighet på tryckalster »innan det offentligen utställts eller kommit i annans hand än boktryckarens eller förläggarens,» kunde ifrågavarande i den nådiga propositionen upptagna föreskrift icke medföra någon våda för tryckfriheten, medan den å andra sidan utgjorde en ytterligare garanti mot dess missbrukande genom att gifva vederbörande ombudsman rådrom att tillsvidare hindra all större spridning af en såsom förgriflig ansedd skrift. Och ansåg Senatorn derjemte omständigheterna hafva gifvit sagde föreskrift en så väsentlig betydelse att ett yrkande på dess bortfallande icke stode väl tillsamman med önskan om tryckfriheten förverkligande inom de gränser, förordningen i öfrigt bestämde.

40

§: 41. Senatorn Snellman, hvilkens yttrande biträdde af Senatorerne Gripenberg, Presidenten Friherre af Schultén samt vice ordföranden Friherre Nordenstam – förordade att propositionens förslag i denne del måtte utan förändring bibehållas.

50

§: 43. Senatorn Snellman yttrade – att då det vore en i alla länders presslagar antagen grundsats att en såkallad juridisk personlighet, ett samfund, icke finge åtala en ärekränkning, och då detta vore en gifven följd deraf att en sådan personlighet icke hade någon verklig tillvaro, således ej heller kunde genom smädelser eller förolämpningar kränkas, så vore den af ständerna i detta afseende föreslagna ändringen förkastlig. Likasålitet skäl funnes å andra sidan att inskränka talan emot smädaren till en delägare i bolaget; ty det vore, till exempel en väsentlig skillnad emellan en vanlig aktieinnehafvares och en verkställande direktörs anspråk på upprättelse af en person som offentligen tillvitet bolaget ett bedrägligt förfarande, och om smädaren på den förres yrkande blifvit till ansvar dömd, borde ansvaret blifva vida större, i

händelse äfven den sednare toge sig till talan i saken; och öfverhufvud borde hvarje person som af en dylik smädelse träffats, äga rättighet att för sin del söka upprättelse, oberoende af det ansvarspåstående, andra individer kunde hafva funnit sig berättigade eller hugade att emot smädaren utföra. På dessa skäl fann Senatorn sig böra i underdånighet tillstyrka antagandet af §: 43. utan förändring sådan den lyder i den nådiga propositionen.

§: 49. Senatorn Snellman – fann det vara af vigt att alltid då ett tryckalster blifvit med qvarstad belagdt, genom domstols utslag afgöras må, om detsamma inneburit något förgripligt eller icke, på det att den möjligen oskyldigt lidande må kunna söka den upprättelse, som genom stadgandet i §: 45. är medgifven. I öfverensstämmelse med denna åsigt och med förändring af stadgandet i propositionen derom att åtal alltid borde vid domstol anställas samtidigt då om qvarstaden der anmäldes, föreslog Senatorn i underdånighet att §: 49. skulle erhålla följande lydelse: »Har qvarstad anordnats af Öfverstyrelsen eller dess ombud, skall derom å nästa rättegångsdag, eller, i fall det i anseende till tidens korthet ej då hinner ske, å första rättegångsdag derefter anmälas hos domstol, der äfven åtal för den förbrytelse, hvaraf qvarstaden föränledts, i sådan händelse skall anhängiggöras. Åliggande domstolen att» o. s. v. enligt lydelsen i propositionen.

§: 62. Senatorn Snellman – uttalade enahanda åsigt som innefattas uti det af pluraliteten bland Kejslerliga Senatens ledamöter rörande denna §. afgifna utlåtande, men ville för att närmare motivera denna sin mening framhålla, huruledes den ömhet för smädaren och det ringa afseende på öfrige medborgares berättigande till lagligt skydd, som ständernes förslag till redaktion af författningen om falsk angifvelse och annan ärekränkning innebure, till hvilken författning den föreslagna ändringen i denna §: hänvisade, icke kunde rättfärdigas så länge icke en längre utöfning af tryckfriheten gjort densamma oskadlig genom det allmänna omdömet likgiltighet och förakt för allt skandal åsyftande skriftställer.

Senatorn Snellman – ville till Hans Kejslerliga Majestät i underdånighet hemställa, huruvida icke Hans Majestät kunde i nåder finna lämpligt att tillägga ordföranden i Pressöfverstyrelsen en fast lön af fjortontusen mark samt Öfverombudsmannen, utom expenserne i öfverensstämmelse med förslagsstaten ettusen sexhundra mark, ett arfvode af sextusen åttahundra mark.

Senatorns öfvertygelse vore nemligen att ordföranden borde kunna egna sin uppmärksamhet uteslutande åt litteraturen och pressangelägenheterne, hvarföre han borde åtnjuta lön och vara berättigad till pension. En person med omdöme och takt i skötandet af denna grannliga befattning och som tillika ägde Hans Kejslerliga Majestäts nådiga förtroende, så att honom kunde nådigst tillåtas göra framställningar omedelbart hos Hans Majestät, en sådan person vore icke lätt funnen och borde derföre så aflönas, att aflöningen icke gjorde hinder. Äfven Öfverombudsmannen borde egna sig endast åt sin ofta med stort obehag förenade befattning, och då han komme, att åtnjuta endast arfvode på obestämd tid, blefve det så mycket svårare att lämpligt besätta platsen. Skulle Senatorns nu gjorda framställning vinna Hans Kejslerliga Majestäts nådiga bifall, så komme det andra stycket i §: 37. af förordningsförslaget att undergå en derefter lämpad förändring.